

Berlijn ligt straks even in Utrecht

'Culturele Zondag Niemandsland moet mensen raken'

Achtergrond - 19 oktober 2009 - Auteur: Sander van der Ploeg

Met het culturele festival Mitte Bitte haalde Peter Bijl het creatieve Berlijnse undergroundgevoel naar Utrecht. Anderhalf jaar later laat hij de rusteloze geest van de Duitse metropool terugkeren naar de Nederlandse provinciestad. Als samensteller van het festival Niemandsland wil Bijl de val van de Muur en het Berlijnse grotestadsleven invoelbaar maken. “Utrecht is toe aan meer Berlijn.”

Sommige Berlijnse vrienden van Bijl (30) willen in het eerste weekend van november afreizen naar Utrecht. Want veel Duitsers zijn verbaasd over de vele activiteiten die in Nederland worden georganiseerd rond de val van de Muur, twintig jaar geleden. “Zij hebben het idee dat 1989 hier intenser wordt beleefd dan in Duitsland zelf”, zegt de Niemandsland-organisator telefonisch vanuit Berlijn.

Een kind was hij nog, toen de Muur viel. Naar eigen zeggen was Bijl al vroeg zeer geïnteresseerd in nieuws. De val van de Muur in 1989 is voor velen van zijn generatie hooguit een abstracte jeugdherinnering. Mensen van onder de dertig kennen het verhaal nauwelijks, zo constateerde Bijl onlangs nog toen hij een aantal jongeren zijn woonplaats Berlijn liet zien.

Berlijn is voor hem niet alleen de hoofdstad van Duitsland, het is dé culturele metropool van Europa. De Berlijnse undergroundcultuur drong langs de voegen van de straatstenen door naar de oppervlakte. Die hype, die opwinding is in de rest van Europa niet onopgemerkt gebleven.

Zie hier de voornaamste speerpunten van Niemandsland, 7 en 8 november het thema van de Utrechtse Culturele Zondag. Ooit bedacht als tegenhanger van de maandelijkse koopzondag, bedoeld om cultuur op laagdrempelige wijze onder de aandacht te brengen. Ditmaal met persoonlijke verhalen rond de val van de Muur en de alternatieve Berlijnse sfeer in plaats van uitverkoop bij de H&M aan de Utrechtse Oude Gracht.

Electropunk of Domcarillon

Vorig jaar organiseerde Bijl nog het Berlijnse stadsfestival Mitte Bitte in Utrecht, Niemandsland zet die lijn op diverse locaties in de stad door. Deze keer moeten

cultuur en geschiedenis samenvloeien. Oost-Duitse punkrockers en christenen vertellen over hun verschillende, maar ook gedeelde ervaringen met de socialistische 'heilstaat'. Berlijnse techno-dj's staan op hetzelfde affiche als slachtoffers van de Stasi-terreur. Deciberijke electropunk van Alec Empire tegenover het carillon van de Domtoren dat 'Over de Muur' van het Klein Orkest speelt.

"Het gaat erom dat mensen ergens worden geraakt", zegt Bijl. "Dat kan door het persoonlijke relaas van bijvoorbeeld een Oost-Duitse grenswacht die als dienstplichtige vluchtpogingen moest voorkomen, of het verhaal van een cameraman die ooggetuige was van de demonstraties in 1989." Bezoekersaantallen zijn voor Bijl van minder belang. "Ik wil dat mensen er een goed gevoel aan overhouden en er wellicht wat van opsteken."

Bang dat de Domstad na Mitte Bitte is uitgekeken op Berlijn is Bijl niet: "Sterker, Utrecht is juist toe aan méér Berlijn. Het creatieve potentieel in beide steden is zo groot. Maar de scherpe culturele randjes mogen wat mij betreft in Utrecht wel meer naar voren komen."

Concurrentie

De aandacht voor de alternatieve Berlijnse cultuur onderscheidt de Utrechtse activiteiten rond de val van de Muur van die in Amsterdam. In de hoofdstad heeft het programma rond 1989 meer een academisch karakter door de vele lezingen en debatten. "Wij hanteren een andere vorm", aldus Bijl. "Ik denk dat de programma's in Utrecht en Amsterdam elkaar eerder aanvullen dan beconcurreren."

Toch is Bijl tevreden dat Niemandsland zich duidelijk kan onderscheiden van de hoofdstedelijke activiteiten. "Ik zie vooral uit naar de komst van Herman van Veen", zegt Bijl. "Hij is een geboren Utrechter, maar weinig Nederlanders weten dat hij enorm populair was in de DDR."

In oktober 1989 trad de zanger en cabaretier op in Oost-Berlijn, een maand voor de val van de Muur. "Ik zing de Muur voor jullie weg", zei Van Veen tegen het publiek. Bijl "Die uitspraak werd opgepikt door een journalist van het Oost-Duitse radiostation DT64. Beiden zullen elkaar in Utrecht na twintig jaar weer tegenkomen. Dat is toch schitterend?"

Sander van der Ploeg is redacteur van het Duitslandweb

Zie ook:

[Volledig programma Culturele Zondag Niemandsland 7 en 8 november in Utrecht](#)

Lees ook op het Duitslandweb:

[Mitte Bitte: Berlijns bunkergevoel in Utrecht](#)

[Berlijn bouwt op beladen niemandsland](#)

[Berlijn: Linkse subcultuur doet volkskeukens herleven](#)

[Zie ook: dossier Berlijn - Geschiedenis op straat](#)

Afbeelding:

[martijmunneke, flickr.com](#)

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/3298/berlijn-ligt-straks-even-in-utrecht>